

Hrdina III. odboje
JAROS Alois, přezdívkou
 Alek, dělník, ženatý,
 poručík v záloze, naro-
 zen 11. srpna 1923 v Pr-
 aze, bydlel ve Zvástově
 okres Votice. odsouzen
 státním soudem v Praze,
 popraven 17. května 1952
 v 5,15 hodin na Pankrác-
 ci. Nikdy nepřipomeneme!

PIETA

Teze 26 zákonodárců
 projevílo zájem o zdra-
 votní stav prezidenta
 Václava Havla. Ten byl
 zvolen až do r. 2003.
 Nezájem zákonodárců,
 kteří volili presiden-
 ta do dvojnásobné rozbuře-
 né doby je tristní. Ne-
 svědčí to o úrovni na-
 ší demokracie. dává
 to především špatnou
 známku našim zákonodá-
 rcům. Je práce notoric-
 ky známa neuvěřitelná ne-
 zájímavost či nemocí na
 výkonnost a kvalitu ro-
 zhodování. VH.

JAROS Alois

Dvojným hvízdnutím zareagovala Dagmar Havlová na projev republikána Ja-
 na Vilka. Na tuto nevhodnou reakci se bude dlouho vzpomínat. Foto - Repro ČTK

Takže vlastně jedi-
 ným sympatickým mome-
 ntem celé volby bylo
 bezprostřední hvízdá-
 ní paní Dagmar Havlo-
 vé, která svůj nesou-
 hlas s kritiky presi-
 denta počala vskutku
 originálně. Jen dou-
 fám, že tak spíše pre-
 sident pochopí někte-
 ré kritiky jeho posto-
 jů a rozhodnutí, které

U v n i t ě ř č í s l o : to činí rovněž neutrojným zpaso-
 bem např. hrozba upálením. VH.

1. Karel H ů f e r: Trestní oznámení na strážce promyš-
 lené justiční vraždy Pavla Wonky v Hradci Králové.
2. Karel H ů f e r: Zašátek volebního programu Pavla Wonky.
3. Vladimír H a j n ý: Kontrolní svazek Sts - "Orbita".
4. Dr. Rudolf F e r n e g g: Foršáci - židovský továrník.
5. Josef H e r b a s: Radverice - zovlečení amerického syna.

Přispokl.cena: 2,- Kč MÍČ 47263 Náklad: 50 výtisků

v y c h á z e l o 1973 - 1975
 o b n o v e n o 1987 ročník 13 číslo

Vydává: Vladimír Hajný red.
 ČSM 34, 797 01 Šumperk nada: Julius A. Varga

Uzávěrka: 17.5.1998

Právní úkony v rámci akce "Orbita" v období 1974-1975
 meo opisu o projektu jménem "Orbita" zřízeného v
 roce 1974 v rámci akce "Orbita" v období 1974-1975.

Požičeno podle zák. č. 140/1996 Sb.

13. 11. 1998

Poř. čís.	Označení spisu - dokumentu (vč. - o čem - o kom - spis pojednává)	Spis zapsaný na straně	Číslo poznámka podpis: <i>Šim</i>
	Pomůcky ze S. S. B. H. K. K. K.	50-51	
21	Učební plán TS DALIBOR	52	
22	Pomůcky TS Dalibor	53-54	
24	Sdělení z F. M. U. a. akce	52-53	OS/I-00221/1-74
25	Sdělení da. akce	59-60	OS/I-00221/1-74
26	Pomůcky da. akce	63-64	
27	Zyklusová akce S. S. B.	67-72	OS/I-00221/1-74
28	Průběh práce akce v letech	74-75	OS/I-00221/1-74
29	Systémová práce ze F. M. U.	76-77	
30	Pomůcky	78-79	
31	DALIBOR - pomůcky	80-83	OS/I-02141/1-74
32	Akce "KŘÍŽ" - sdělení	84-85	OS/I-00221/1-74
33	Poznámky k SÚLCOVÍ	86-87	
34	Styže "DALIBOR" na radnice	88-91	
35	Akce "ORBITA" - zjištění průběhu akce	92-94	OS/I-02352/1-74
36	Akce "ORBITA" - zpráva fotografická, délka (a foto)	95, 96, 97,	95-96, 97
37	Akce "ORBITA" - zpráva	98-101,	OS/I-00920/1-74
38	Akce "ORBITA" - zpráva TS	102-106,	OS/I-02505/1-74
39	Trž. VAŠKO - poznámky	107-109,	OS/I-02534/1-74
40	TS "DALIBOR" - výjezd	110-112,	OS/00221/1-1-75
41	Poznámky o styže s VC	113-115	

NEJVYŠŠÍ STATNÍ ZASTUPITELSTVÍ
JUDr. Vít Veselý
B R N O

Na vědomí:
- prezident V. Havel
- JUDr. Parkanová
- JUDr. Svoboda
- M A S M Ě D I M

Z teletextu:

Dne 24.3.1998 si prezident V. Havel pozval na Hrad zástupce justice a ministerstev vnitra a spravedlnosti. Po schůzce prohlásil, že se chce daleko více zasazovat o budování právního státu a větší důvěru občanů ve spravedlnost a demokracii.

Aby nezástalo jen u slyšitelných slibů, chci nemocnému panu prezidentovi v jeho záměru pomoci. A kde jinde začít, než u promyšlené instiční vraždy Pavla Wonky. Vždyť od jeho mučednické smrti uplynulo již deset let, od listopadové revoluce osm a půl roků a vrahové Pavla Wonky nebyli dosud potrestáni a vyřizují si účty s jeho bratrem.

Věc: **T R E S T N Í O Z N Á M E N Í**

Já, níže podepsaný
bytem na adrese
vědom si své občanské povinnosti vyplývající z Listiny základních práv a svobod a Hstavů České republiky, podávám trestní oznámení na:

JUDr. Josefa Doležala,
který čestného Pavla Wonku žaloval.

JUDr. Elišku Rychlíkovou,
která pro nemocného navrhla nepodmíněný trest.

JUDr. Marcelu Horvátovou,
která těžce nemocného Pavla Wonku odsoudila.

MUDr. Radima Peka,
který o těžce nemocném vyslovil dobrozdání
o způsobilosti k jednání i výkonu vazby.

JUDr. Milana Jelínka,
advokáta, který ani neinformoval rodinu o stavu Pavla.

Všichni výše jmenovaní jsou spoluodpovědní za nesmyslnou, zbytečnou, pomalou vraždu čestného a statečného člověka.

Trestní oznámení dále rozšiřuji na

JUDr. Tiju Libenského,
soudce z Okresního soudu v Jihlavě,

který za reakci na vraždu Pavla Wonky do vězení poslal Ivana Ji-
rouse a Jiřího Tichého. V roce 1995 poslal zcela zdravého noviná-
ře Milana Kočíka do psychiatrické léčebny na "pozorování".

V y s v ě t l e n í :

Pavel Wonka se narodil 23.1.1953 ve Vrchlabí. Za čtvrt. roku zemřel jeho osmadvacetiletý otec, starší Jirka měl tehdy 3 roky. Matka své syny vychovávala sama a snažila se jak lmotně, tak duchovně nahradit otcovu ztrátu. Pavel absolvoval odborné učiliště pro automechaniky a studium zakončil maturitou. Již od mala jej zájímaly pojmy jako pravda, čestnost, spravedlnost a těžce snášel jejich opak. Kládl si vysoké cíle v oblasti lidského a společenského poznání. Pokoušel se o přijetí na právnickou fakultu Univerzity Karlovy, ale negativní posudek byl směřodatnějiší. Pracoval tedy jako dělník a neustále pracoval na svém sebezvzdělání. Znalost práva mu umožňovala i pozdější obhajobu sebe sama.

Pavel Wonka se rozhodl k veřejné angažovanosti. V roce 1986 vyhlásil svou nezávislou kandidaturu na poslance Sněmovny lidu do FS CSSR. K tomuto účelu vypracoval dva dokumenty: "Provolání nezávislého kandidáta" a "Volební program". V obou dokumentech se staví k socialistickému zřízení loajálně, zdůrazňuje pouze nutnost kritického překonávání nedostatků v oblasti hospodářské, politické a zejména právní. Jeho myšlenky podporuje i bratr Jiří.

VOLEBNÍ PROGRAM PAVLA WONKY

Nesdílím shodné stanovisko s orgány NF, které jsou plně uspokojeny nad současným stavem. Z naší společnosti se vytratila jakákoliv dialektika, a polemika se státními orgány přestává být možná. Proto stavím před své voliče otázku, zda nám skutečně nezbyvá nic jiného, než projevovat pocitu uspokojení. Já se osobně domnívám, že současná politická realita vyžaduje předstoupit před lid s opravdovým hodnocením současného stavu společnosti a programem, jak tento stav zlepšit.

Dospěl jsem k závěru, že CSSR a celá společnost dospěla do závažné krize, jejíž existence není přiznávána. S hrůzou zjišťuji, jak daleko dospěl ve všech oborech života společenský rozklad, který nezadržitelně pokračuje. Společenský vývoj se žene kupředu a naše společnost jej nestačí sledovat. K odstranění tohoto stavu je nezbytně nutné provést dalekosáhlá opatření. Je nutné již předem počítat s tím, že chyby minulosti bude velmi nesnadné odstranit, a jejich náprava si vyžádá dlouhou dobu. Nepustit se tento cestou by však znamenalo vážné ohrožení socialismu v naší zemi. Uspokojivá situace není ani u občanských práv, kde jsme se již dostali na úroveň první poloviny 19. století.

Svou poslancekou iniciativu proto hodlám zaměřit k ochraně společenského zřízení a k ochraně práv občanů, tak by odpovídalo žádoucím stavu v rozvinuté socialistické společnosti. V návaznosti na to míním přispívat k zlepšování mezinárodních vztahů CSSR s jinými státy a národy, a upevňování světového míru. V zorném poli mé působnosti budou i otázky ekologické.

Hlavní moje pozornost se pochopitelně zaměřuje do oblasti práva, které je jednou ze stěžejních oblastí, jejichž zanedbávání vedlo k současnému nedobrému stavu společnosti. Je to zároveň právo, které by mělo přispět podstatnou měrou ke zlepšení dnešní situace. Po dlouhou dobu byla nesprávně chápána funkce práva ve společnosti, a jeho poslání i společenský význam podceňován.

stal se na práci k jednomu českému sedláku do Nedweis, je smůla tam přišlo ještě sedm dalších pracovníků, které jsem znal. U sedláka S. jsme alespoň dostali dosyta najíst, a když s námi nadále zacházeli jako s vězni. Spali jsme namačkáni v sklepní místnosti, kde se to jen hemžilo hmyzem. I tady jsme byli vystaveni různému sikanování, zvenčí, byl v menší míře než v lágru. Sedlák, který dobře ovládal němčinu, se vcelku projevoval jako člověk, a když na jeho statek přišli Rusové, sám se před nimi schoval a nechal s nimi vyjednávat členy rodiny. I někteří jiní Češi, které jsem znal, jednali lidsky a občas mi něco podstrčili nebo mi jinak ulehčili situaci.

Všeobecně však nesměl nikdo bez dovolení na ulici nebo k příbuzným vyzvednout vyprané prádlo. Stále jsme museli nosit pásku na rukáve s "N", jinak byly nepříjemnosti. Do města jsme také nesměli, nejvýš výjimečně a na vlastní riziko, a tu jsme nemohli jít po chodníku či dokonce jet tramvají, jinak z toho snadno zas mohl být lágr a bití. Mně se přesto párkrát podařilo zajít do města, protože tam moje žena byla zaměstnána. Tu jsem také viděl plakáty, na kterých se dřívější vrazi oslavovali jako "hrdinové"; tak např. jistý Jan Smurda, který kdysi v Březě zastřelil dva německé pohraničníky, a jednoho těžce zranil a potom unikl, byl oslavován jako "nepolapitelný Jan". Dále se jistý Safar z Nimlau chlubil, že v Olomouci v ulici U Rímského dvora zapáchl jedného Samana, jmenoval se myslím Svoboda nebo podobně. To mi vyprávěl jeden mladý chlapec z Nimlau jménem König, který také u nás pracoval.

Naproti tomu se veřejně pranýřovala jména mnohých Němců, kteří možná jednému Čechu vlas nezkrivilí; jen proto, že zastávali různé úřady, byli označováni za netvoři a odpad lidstva.

Také v Nedweis byli všelijací fanatici, kteří se zvláště vyznačovali pronásledováním Němců. Zjevně jeden mladíček jménem Walter Kozalka, jehož příbuzní ostatně byli Němci, dále učitel Andryšek a syn, a Češi Barta, Čuka, Polonský, Kolman aj., se v pronásledování bezbranných Němců předháněli, mnohé nechali odvést do lágru a zmlátit. Tento spolek nastrojil jednou menší zhrásivci, které přišli Němcům, načež byl těžce zbit B. Hausner s amputovanou nohou.

Německá dívka Albertine Kollmannová se několik dní po převratu oběsila, aby unikla znásilnění a týrání. Už mrtvo; ji dobytkař Dostal zuřivě mlátil tyčí. Matka jme-

novaná, 60letá žena, byla odsouzena k 10 letům vězení, poněvadž kdysi dala jednomu Čechu šacku. Mnoho německých mužů zde bylo těžce týráno partyzány a ženy byly znásilňovány. Téměř všichni Němci obého pohľavi ve věku od 10 let byli, jak se stalo obvyklým, odvečeni do lágru. 60letý učitel Coufal byl po týdnu v lágru ubit k smrti. Místní národní výbor, jehož předsedou byl učitel Andryšek starší, dal zavřít do vězení zeměděle Kleibera, Müllera a Skacela, kde byli potom popraveni. Údajně za hitlerovské doby poslali jednoho Čecha do koncentráku. Obavani "lidoví soudci" v našem okolí se jmenovali Matura a Svoboda.

Za zmínku stojí i nekřesťanské jednání jisté části českého kleru, který si na základě svého působení během války nárokoval vsi podíl na vyhánění a vyhlazování Němců.

Náš místní farář zakázal Němcům chodit do kostela, neuděloval už ani požehnání mrtvým, které zahrabávali někde v koutě, ap.

POŘÍČÍ - ŽIDOVSKÝ TONÁINÍK

Vypovídá dr. Rudolf Fernegg, 21.6.1951

Zpráva 259

Dnes asi 55letý syn a dřívější majitel firmy Josef Přefekorn v Poříčí, který žije v Americe, se po porážce v roce 1945 vrátil, aby továrnu opět převzal. Do té doby svou továrnu zastupoval v Americe. Avšak nemohl továrnu převzít ani prodat, protože Češi odmítli převést do Ameriky peníze za prodej.

PLZŇŇ-BORY, VĚZNICŇ

Vypovídá Karl Oberdörfer, 3.6.1946

Zpráva 262

Byl jsem zatčen v Plzni 6.5.1945. Do 24.5. jsem byl na okresním soudu v Plzni, nato do 19. 3.46 na Borech. Důvod zatčení mi sdělen nebyl. Byl jsem vyslyšen poprvé v dubnu v internacním táboře Třemošná, kam mě z Borů dovezli. Ani dr. Krofta, který mě zde vyslyšel, mi nemohl udát důvod zatčení.

Na okresním soudu v Plzni a ve věznici na Borech jsem byl spolu s ostatními vězni těžce týrán. Pouze dny, kdy přicházely americké komise, proběhly bez mlácení. Na Borech nás dozorcí denně ráno v cele bili, potom nás

nich víc nestýšela. Jedna Češka mi požádá vyprávěla, že prv v masovém hrobu ze domažlickým nádražím leží 1-200 německých mužů.

Z Domažlic mě koncem Červnu dali na práci k jednomu sedlákovi, kde jsem se měla poměrně dobře. V srpnu jsem se dostala zpět do lágru v Domažlicích, odkud jsem chtěla pracovat do mlékárny, kde to rovněž bylo snesitelné. Potom mě posílali jako hospodynji k jednomu českému vdovci s 10 dětmi. Vdovec mi několikrát učinil nabídku k snátku, vždy jsem však odmítla. Abych unikla jeho snůstavnému obtěžování, uprchla jsem v dubnu 1946 přes hranice.

Tuto výpověď mohu odříkšňhnout.

Zpráva 271

PŘÍBRAM, PRANIA - STRAHOVSKÝ STADION

Vypovídá dr. Ing. Kurt Schmidt

Dne 5. května 1945 jsem byl s rodinou internován českými partyzány, moje žena s třemi dětmi poú šest let, a to v Příbrami v Čechách. Zdekm jizře od Prahy. Spolučence se 300 dalšími Němci, většinou ženami a dětmi, převážně oekovanými ze Slezska, drželi nás jako zajatce v bývalém stroicíně.

Ubytováno bylo vždy 15-20 osob v jedné malé místnosti bez jakéhokoli zařízení, několik připravených slaminůk stálo sotva pro děti. Jídlo nebylo žádné, teprve po 3 dnech jednou denně trochu polévky, po 8 dni vůbec žádný chléb. Okna se smřla otevřít jen jednou denně, a to sotva na půl hodiny. Děti směly jednou denně jít zcela krátce na dvůr a musely chodit v kruhu.

Pro všechny platila pracovní povinnost, muži museli kopat masové hroby a do nich zahrabávat mrtvolý popravených příslušníků SS. Tak například maj kolega z kanceláře, dipl. Ing. Jeneber, společně s jedním mladým děvečkem, musel z jámy, u níž se vykonávaly popravy příslušníků SS, kteří padli do rukou českým partyzánům, překládat holými rukama části mrtvých těl roztrhaných strojnými puškami a granáty, do značné míry už v rozkladu na víz, který tyto pozátky dopravoval k masovým hrobům.

Také ženy se musely na těchto pracích podílet, např. obě mě svagrové, Elise Hubnerová a Marie Prutky, které v nemocnici mátrnici myly mrtvolý a krví poskvrněné zařízení a podlahu. Jiné ženy zametaly ulice, přičemž byly Čechy týranovány. Byl jsem ocitým svědkem toho,

- 216 -

jak jednu skupinu žen napadli, zcela jim oštrihali vlasy, pomalovali jim obličje olejovými barvami, i poslední mi sály jim barvami zničili k nepotřebě. Navíc jim zuli boty, ukradli jim je, ženy zbilí a poplivali.

Po 3. květnu, když přišli Husové, se týranování dále stupňovalo (...)

Téhož dne v 8 hodin večer vyhlali oznámení, že příslušníci SS, kteří byli v lágru, budou odchod do Prahy nebo do Plzně, (...). Pro staré a nemocné jakož i pro malé děti bylo k dispozici několik malů vozů, které ovsen nestáčí všechny pohřbat. Přívod směrem ku Praze se dal do pohybu. Bylo úmorné vedro. Jednotliví starí a nemocní lidé cestou posedávali, až neohlaví daly vůbec. Tak umírali mnozí v příkopech, častěji vysylením, částečně je debila česká levoluční garda. Jídlo už po několik dní nebylo. V obcích, kterými se muselo projít, mnohé předpádli a okradli a posledním, co měli, ženy a děti nasílili stahovali s vozů, brali jim zavazadla, a ony pak musely psky dál, protože vůz musel (...). V každé obci nadávaly a rány. U mnohých studentů staly hloučky a odnávaly nám poskytnout vodu se slovy: "Tahle voda je příliš kóně, ne pro Němce." Vedro bylo stále nesnesitelné, třetí den bez pitřavý. Za setmění jsme dorazili na předmostí Nkol. Tam se do v příkopech do 2 hodin ráno odpočivalo, potom se šlo za tmy tempem přes Prahu na strahovský stadion, kam jsme dorazili 16. května v 6 hodin ráno ve slavu naprostoého vycerpaní.

Na strahovském stadionu bylo asi 3-10.000 osob, úd sírým nebem, na holo zemi. Z valně části tu byli příslušníci wehrmachtu, váleční ranění a nemocní, které Češi vyhodili ze špitálu. Příslušníci wehrmachtu se během 8-10 dnů dostali do jiného lágru. Nato přišli další civilisté, převážně ženy a děti. Rodie vyprávěl, kučaršate se slav polyboval mezi 9 a 10.000 osobami, přestože každý druhý den bylo asi 1.200 lidí posláno do pracovních táborů. Noví přichozí byli většinou vyřizení z lágru. Znam dva konkrétní případy (paní Schlegelová z L., a pan dipl. Ing. Emil Stauden z Brém). Jmenovani byli internováni ve Vinperku, resp. v Budejovicích, jako rohlíi říšské Němci opět propuštěni a dostali jízdenku a potvrzení ruských a amerických úradů. Cestou domů přes Prahu je Češi internováni, říč je vyťahla z vlaků a do Prahy a na strahovský stadion. Češi nerespektovali americké ani ruské doklady.

Stravování na stadionu bylo nedostačující, první 3 dny vůbec nic, potom nepravdivě v odstúpech 36 hodin,

- 217 -

pak poněkud pravdivějším jřinou denně černá káva, jednou denně řídká polévka, 100g chleba denně, když se musely případy umřít, vatli pro děti a nemocné kroupovou polévku. Jídlo se vydávalo po skupinách. Vedra, pokud existovala a která si museli internováni sami přinést, se v noci často používala k jiným účelům. Jinak tu byly jen otevřené latřiny uprostřed prostřanství, bez rozdílu pro ženy, muže a děti, nemocné i zdravé, lůžkem se vše jen hoazilo. Přítokem velký nedostatek jídla veel k propuštění uplavěné. Z české strany nebyly nemeckým, rovněž internovaným lékařům dodány žádné léky. Lékar Červachó kritič wehrmachtu mi řekl, že děti pod 2 roky a starí lidé tuje poměry nenesou a labor živi neopustí. Také ja jsem tam ztratil 15měsíčního synka, který zemřel hlady a potřevání vydané mi sanitní stanicí uvádělo podléživa (Inkubace Vogt, podob.). Dnem obřezali hnojný vůz, 12 až 20 mrtvých ze stacionu. Před očima celého táboru se vykonávaly popravy.

jednotlivě volili do sklepa, kde jsme se museli položit na lavici se dvěma listami, hlavu nám stlačili mezi listy a potom nás dozorcí a Češi trnanci tloukli dřevěnými holemi a gumovými obušky, až do bezvědomí. Potom nás hodili do kouta a polili studenou vodou. V sobotu a v neděli bylo bití nejhorší. Levé lýtko mi rozbili tak, že mám dodnes otevřené rány.

Stravování bylo naprosto nedostatečné. Na Borech v době od 24.5.45 do 15.3.46 jsem ztratil 34kg. Také příležitost k umývání nestačilo. Pro 30 mužů bylo k dispozici jedno umyvadlo přibližně s 8 litry vody. Vykoupat se bylo možno za celý čas jen dvakrát. V srpnu vypukl skvrnitý tyfus, který trval asi 3 měsíce. Denně umíralo 1-15 mužů. Jednoho dne jich bylo 49. Lékařská pomoc nebyla žádná. Vezenský lékař dr. Němeček se o Němce nestaral. Teprve z podnětu americké komise byli nasazeni internováni německí lékaři.

V internacním táboře Třemošná byly poměry o něco lepší, ale i tam příslušníci českých milic ztyřali mnoho lidí. Mne samotného jeden z nich jednou na klozetu srazil k zemi. Tuto výpověď mohu odříkšňhnout.

POSTŮRKOV, DOMAŽLICE - MASOVÝ HROB

Vypovídá Anna Zitzmannová, 8.6.1946

Zpráva 270

Muj muž a 10letý syn byli 2. května zatčeni partyzány a 8 dní zavřeni v Postřekově v jednom chladírenském sklepe. Tam jo s rukama svázanými na zádech pověšili na trám a bili železnými řetězy. Z Postřekova byli převezeni do Domažlic. Cestou byli znovu zbiti tak, že měli těla sanou modřinu.

Dne 8. května jsem byla zatčena i já, aniž byl pro to důvod. Dva dny mě bez jídla drželi v chladírenském sklepe v Postřekově. I mne tam mlátili. Musela jsem se položit přes operádo židle, potom mi zvedli sukne. Dva muži mě pak bili gumovými obušky. Dostala jsem i rány do obličje. Přitom mi vytoukli téměř všechny zuby. Během 10 dnů jsem byla takto několikrát zbita. Při močení mi vycházela krev.

Z Postřekova jsem se dostala do Domažlic na okresní soud. I tam mě bili. Po tři týdny mě zadržovali ve vězení, při naprosto nedostačující stravě. Bylo tam na 150 žen, které mlátili stejně jako mě. Muj muž a syn byli v téže věznici. Dne 17.6. muže a syna odvezli. Už jsem o

(... Mladí 10letý chlapec byl zastřelen spolučine s rodíci, protože údajně byl mužkami po jednom příslušníkovi (...))

Koncem května začaly odvoz do pracovních táborů. S rodinou jsem se 3. června 1945 dostal do Kojetic u Prahy na zemědělské práce. Bylo nás celkem 63 osob, 5. června přijela další skupina 54 civilistů z jiného pražského lágru. Tato skupina pracovala na velkostratku, zatímco naše skupina musela jřinou řípu pro dva velké sedlácké skupiny. Nás ubytovali v lemské staji na vřke slámu, druhou skupinu v otevřené stodole. Hned po příjezdu nás zavřeli a zamkli do stajů. V rohu stal sud jako nábržka za latřinu.

Tento stav trval do začátku srpna, kdy částí obou skupin, a to přáče neselechání a rodiny s mnoha dětmi, byly odumány. Mezi nimi byl i otec a dva sestry mé ženy, a navzdory nářživému požadavku jsme se o nich mohli víc dozvědět. Ostatně, kdo zůstal v Kojeticích, celkem 79 osob, byli zčásti přiděleni k seřlakům, ostatní ubytováni do čtyř zatuchlých, vřkých komor bezes světla, nejprve na slaminách, které zesopu hnilý, potom jsme na žinu dostali vojenská kavalarié. V naší místnosti 4x5m bydlelo 13 osob, z toho 6 dětí.

Převněč 6 týdnů nás tvrdě strážila ľudá garda a doprovázela nás na pole se strojními puškami. Prázdní se

... Mladí 10letý chlapec byl zastřelen spolučine s rodíci, protože údajně byl mužkami po jednom příslušníkovi (...))

nickým náměstí v Liberci byli zatčeni všichni chodci, lidé museli vystoupit z tramvají, byli okradeni a boty i pučochy a mnoho mužů pak bylo postaveno ke zdi, byli dva mrtví.

Ostatní vědci za svůj život získali jednoho ruského plukovníka, který tuto "českou" metodu zarazil.

Němci museli vykopávat a zasypávat masové hroby. Z Jablonce nad Nisou muselo víc než tisíc mužů vykoupit několikadenní noční hlady, při kterém nejeden zemřel únavou a hladem na okrajích silnic. Byl tam předtím zastřelen jeden ruský důstojník, a proto byli Němci kektivně potrestáni. Později byl jako pachatel zjištěn jeden Ukrajinec. Mne vyvezli 24.května v poledne dva ruské vojáci s tlumovníkem z mého bytu. Spolu s jinými Němci jsem byl dopraven do ruského oddělení liberecké policieji věznic. Příštího dne časné zrána jsme museli pocholovat do hladce. Tam nás krátce vyslychal ruský majur; k polednímu jsme se směli nelitlivě vrátit domů.

Zatčeni bylo naprosto korektní.

7.června, 1945 jsem byl po prohlídce bytu odpoledne odveden do úradovny IG, autem do Jabloncké ulice 22 a tam do horního patra. Sotva se za mnou zavřely dveře, už mi dva muži uštědřili mohutné rány pěsti do obličeje. Přičemž mi strážní brýle a ulomili kus zubní protézy. Potom mne, šedesátiletého člověka, bili gumovými obušky a bývokvi po hlavě, hrudi a zádech. Když mi strhávali kravatu, možná jsem se ubíral. Každým nočním vyšetřováním toliko bylo provázely další rány. Jedna stomatopistka domluvo tyraní s úmyslem přilázeila. Když me vyzval, abych jmenoval příslušníky werwolfu, musel jsem svolenout sako a joly a položit se na stůl; svými mručeti mi pak zpracovávali zada a chodidla, aby ze mne vytušili priznání. Ponevadž jsem žádné werwolfy jmenovat nemohl, ukončili tyraní pobuzkova. Ze druhého dne v 8 hodin ráno předtím mýma očima zastřeli celou rodinu, pokud do té doby neudám jména werwolfů. Potom mě strážili se sledují do jednoho sklepa, kde jsem rozmarin a zcela otupělý padl na slámu na podlaže mezi Spolupřípatele, kteří tam už strádali předtím.

Ve sklepe leželo mnoho těžce ztýraných lidí. Denně si jich několik vybrali a strážili je v místnosti před sklepem tak hrozne, že se tyranili zbiti do krve a polumrtví. Ani váleční invalidi nebyli ušetřeni.(...)

Odpoledne 10.června sem dopravili lékaře dr.Fritze Werneru z Liberce-Janova Dolu. Za sklepními dveřmi jsme slyšeli každé slovo jeho výstěchi, který se odnáral v

val velice hrubě. o německé žně nmluvil jinak než jako o "německé kurvě", muži byli "krvaví psi". Mnoho ran uděloval správce Marek, který bil ženy jezdeckým bičem do obličje. Jednoho vezně bičoval tak dlouho, až padl v bezvědomí na zem. Tento správce byl jediný československý důstojník v místě a byl členem národně socialistické (Benesovy) strany. Neohročně se vynášel a na vlastní pěst všelijak šikanoval internované. K hlavním viníkům na poměrech v lágru patřil také předseda národního výboru, komunista Suchý.

Četě se neodvažovaly vyjít přes práh našeho uboheho bydlíště, jinak jim čestí vrostci nadávali a házeli po nich kameni. I dospělí lidé mladici pronásledovali. Někteří z nich, 14-15letci, se dokonce pokoušeli za bílého dne přepádat a zmasilňovat naše ženy.

Hned v prvních dnech našeho pobytu v Kojeticích zemřel sotva dvouleté dítě na následnou chorobu po spalničkách. Toto dítě jsme nesměli pohřbit na hřbitově, ale museli je sami zahrabat mimo vesnici za stobem slámy, přiročně bez rakve. Jednoho 16letého chlapce sedlák Tuina (Kojetice č.10), po dvoudenním vyhlášení a vězení v pracovních chlévě, navzdory úpenlivým prosbám jeho matky, zastřelil a zahrabal na zahradě své usedlosti. Pohřbení této mrtvoly prováděl jeden Němec jménem Pelz.

Asi o 14 dni později zemřela v našem lágru hladem a stáreckým vysilením asi 67mletá pani Andersonová z Vratislavi. O dva dny později Slezanka Wittkopfová se stejnými příznaky. Obě ženy byly evangelickými a podarilo se vyrozumět faráře české evangelické církve. Přišel do tábora a vymohl, aby obě mrtvé byly uloženy do rakvi a řádně pohřbeny na evangelickém hřbitově v Lihúši. Stejně se později postaral o pani Treskovéou z Nysy, která zemřela na srdeční slabost.

Jinak se zachoval katolický farář z Kojetic. Ten zpočátku nedovoloval, aby Němci vstoupili do kostela, později jim povolil návštěvu pedělní odpolední pobožnosti, ale svátosti nesměl Němec přijímat. I jinak odmítal Němcem jakoukoli pohřbu. Později zemřeli katolíci byli pohřbeni v masových hrobech bez rakvi v zločineckém koutě katolického hřbitova. Květiny, položené na masové hroby o všech svatých a o vánocích, Češi ničili a odstraňovali.

Na katolickém hřbitově jsou pohřbeni muži Bollmann (setevražilo při zatčení), Wiecek (Praha), 46letý, pravděpodobně choroba následkem jatery a žaludce; nemo-

ci), E.von Stauden (furunkulosa se srdeční slabostí, 52letý, z Bróm); ženy Marie Prutky (matka mé ženy, zemřela na srdeční slabost a podvýživu, 72 let, z Brna), Grode (stárecká slabost, sněl z rány a podvýživa, 70 let, z Bílé Vody ve Slezsku); dítě Badusček (4 roky, pravděpodobně zaškrť, z Brna) a kojence Enders podvýživou. Vesmes umrti během prvních 3 měsíců.

Lékař, který přišel do tábora jen dvakrát, nevstoupil do stáje, protože měl strach z hnysu. Na nemocně se ani nepodíval, jen ve dveřích řekl, že jim nemůže pomoci. České hlídce řekl, ať jen ti Němci všichni chcipnou. Byl to lékař z Neratovic u Prahy. Oně me děti dostaly také spalničky, mladší dcerka následkem toho zápal plic a záneř středního ucha, a tak ležela s vysokou horečkou a bez pomoci na slámě ve stodole, kde tahlo. I při těžkém onemocnění děti musela moje žena od rána do večera chodit do práce a pod hrozbou zastřeleni nesměla u nemocných dětí zůstat.

6. dubna jsme se dostali do pražského tábora Hagibor a byli přijati celkem lidsky. Zacházení i stravování (zejména pro malé děti) bylo trochu lepší. Pracovní skupiny většinou dobré a s dostatečnou stravou. V Praze chyběly pracovní síly.

24.dubna 1946 byly rodiny s dětmi a práce neschopní dopraveni z lágru Hagibor (celkem 200 osob) do odsungového tábora v Modřanech, kde bylo opět špatné ubytování i stravování. V malém dřevěném baráku snad pro 100 osob bylo ubytováno 350 mužů.

Dne 1.května 1946 bylo 1.200 internovaných naloženo do 40 vagonů a vypraveno jako transport "D" do Bavorska. Na cestu jsme dostali trochu vodové polévky, osminku chleba, 1 řez koláče. Cestou ještě dvakrát nezahusťnou polevku, a potom jsme 2.května 1946 překročili československé hranice u Wiesau, kde nás bavorský Červený kříž vzorným způsobem přijal.

CHVALČI U TRUTNOVA - ZACHÁZENÍ S ŽIDY

Vypovídá dr.Rudolf Fernegg, 21.6.1951

Syn majitele firmy Bendix v Chvalči u Trutnova žil v době "třetí říše" v Americe. Přestože byl americký občan, nebylo možné, aby převzal svůj podnik.

Zpráva 272

předstini. Někteří vězni s ním byli konfrontováni. Slyšeli jsme jeho bolesné výkřiky, úpenlivé prosby, avšak tyraní pokračovalo. Když omdlel, polili ho studenou vodou; když se vzpamatoval, trýznili ho dále. Komence jeho nárek, umlká - navzdory (...)

13.června byli téměř všichni zatčeni podrobeni krátkému výstěchu a rozděleni do skupin. S 21 dalšími jsem byl asi ve 23 hodin dopraven na liberecký okresní soud. (...)V naší cele č.59 pro 5 mužů nás bylo nejprve 9 a brzy potom 20 mužů. Po celé týdny jsme spali v letních sálech na tvrdých prknech. Konečně jsme pak dostali příkrývky, a několik málo slánničky, které jsme použili místo postelny. Denní strava sestávala ze zcela řídké polévky, kavy a 150g chleba. To bylo naprosto nedostačující a v nejkratší době nás to velice oslabilo. Zitráta tělesné váhy dosahovala po několika týdnech až 30kg. Jen ran a facek bylo dost (...)

V druhé polovině srpna byla polevka poněkud hutnější a přiděli chleba se zvýšil na 250g. Kromě toho smějí přibuzní vězňům předat týdne, balíček s potravinami do 2kg. Můj chvalozpěp náleží německým ženám, které, navzdory skromným přidělov pro Němce, tímto přidávkem potravín zachránaly své muže a syny před smrti hladem (protože Němci nesmějí jezdit vlakem, musely mnohé ženy přinášet balíčky až 30km pěšky). Pro mnohé však přišla podpora pozdě. Docházelo k úmrťm z hladu i následkem zeslabnutí a nedostatečného lékařského ošetření, a to na okresním soudu v Liberci stejně jako ve všech táborech a věznicích.

Již předtím zatčením, asi koncem května, bylo veřejně oznámeno, že všichni Němci, kteří se přistěhovali po 1.říjnu 1938, musí Liberce opustit a smějí s sebou do říše vzít jen 10kg zavazadel. (rády usine potvrdily sudetským Němcům, přistěhovalým do Liberce, že se toto opatření týká jen ruských Němců.)

Moje dříverozená dcera byla v květnu poslána na čtyři týdny na zemědělské práce do českého vnitrozemí; sotva se vrátila, vytrhli ji z kruhu rodiny a prinutili ji, aby bez rozlučení se mnou, svým 60letým otcem se dídím ve vězení, opustila vlast, vybařena jediným batohem s trochou prádla.

Některým příbuzným se nevedlo jinak. Ještě před hradečnou knihku, doklady, vysvětlení a jiné důležité dokumenty, zůti jim boty a pučochy, takže museli putovat dáti boty, z detských kočárků jim vyrvali perinky a slánničky a mléko pro kojence rozlili po ulici.

Vězení na okresním soudu v Liberci vcelo u mne k naprostému vysilení. Zřejmě proto jsem byl 19.listopadu 1945 převeden do libereckého lágru. Byl jsem tak zesláblý, že i krátká cesta do tábora byla pro mne velice namáhavá. Nyní bylo trochu víc jítla. Bostatečná strava, dary jítla a chleba od pracovních obyvateľ tábora, jídlo připravované do lágru vlastní rodinou, to vše mi rychle vrátilo síly. Více nežkhu venku, na slunci a na vzduchu, učinilo své. Po několika dnech jsem musel opět do práce. Na mnohých pracovnících jsme dostávali jídlo navíc. Výjmkou byly často úřady, kde se bni neudávalo vůbec nic, anebo se z talíru zaměstnanou seskrabaly zbytky, a ty se vytvářaly Němcům, u letka byla některý den jen řídká polevka, jindy však bylo jídla tolik, že jsme mohli hodně přinést i kamarádům v lágru.

Na letišti staly vedle obyvatelch baráky odpadové nádob, které jsme čas od času vyvazovávali. Na to

RADVANICE - ZAVLEČENÍ AMERICKÉHO ČILAPCE

Vypovídá Josef Horbas, 6.10.1946

Zpráva 273

Je mi 15 let a jsem americký občan. Moje matka žije od roku 1937 ve Spojených státech v Pittsburgu a od roku 1944 má americká občanská práva. Byllec jsem ve Vápeně u své tety. V srpnu 1945 jsem byl předvolán na občani úřad ve Vápeně a když jsem uvedl své americké občanství, zavřeli mě do obecního skladu a druhého dne mě odvezli do uhelných dolů v Radvanicích. Teprve když přišel do Radvanice dopis přímo z Washingtonu, byl jsem propuštěn.

Měsíce v dolech byly těžkou dobou utrpení pro nás všechny. Vzdor svému mládí jsme pracovali jako dospělí 8 hodin denně na šachtě a potom ještě několik hodin na povrchu. Museli jsme vstávat v pol čtvrté a teprve večer v 8 hodin nebo později jsme přicházeli domů. Po měsíce jsme měli k jídlu pouze tepně řízky. Mnoho lidí umíralo. Obvykle 3-4 za týden. Přitom denně docházelo k těžkému týraní. Cestou na šachtu a zpět nás mlátili pažbami pušek. Často jsme na cestě museli provozovat obtížná klnutová cvičení. Unavou jsme se mnohdy sotva drželi na nohou. Večer jsme často museli několikrát obíhat baráky.

Zpráva 279

LIBERCE - UDÁLOSTI 1945-1948

Vypovídá Emil Breuer, červen 1948

Dopoledne 9.května 1945 vtrhli Rusové do Liberce. K polednímu bombardovali bez jakéhokoli důvodu sovětská letci Liberce a palubními zbranemi napadali pohybující se kolony uprchlíků a jiné chodce. Rusští vojáci vnikali do domu a drancovali obchody a byty.

Na drancování se podíleli zejména Češi, kteří mezitím přišli do Liberce. Za noci předjzděli s nákladními auty před jednotlivé lokalizované vily, ohrožovali obyvatele střelnými zbraněmi a odvěkali pryč, co jim připadalo cenné. Zároveň zahájila RG své neblahé řázení. Na ulicích, cestou z práce a do práce, zastavovali Němce, okradali je o hodinky, šperky, bíli je a zavírali do sklepů, nebo je dokonce odváželi neznámo kam. Občas je i přinutili zout si boty a pučochy a jít do práce bosí. Tak jednoho dne koncem května s 7 hodině ráno na Souke-

jme vždy jen čekali, protože jsme v odpadu nacházeli chleba a pečiva na kila a tučný sýr zabalený v staniolu. V takové úny jsme si nejen sami odměsili bohaté přidávky domu pro sebe, ale mohli jsme i studě obstarovat práce neschopné spolupřípatele v táboře. Práce selopni byli většinou bez rozdílu přidělováni na těžké a nejtežší práce: překládání uhlí, zemni a slávební práce, kácení stromů, ukládání a skládání zboží. Ženy byly posílány do domácností a polnostavni na oklid a práci prádla apod. Kromě toho bývali lidé odvěleni k sedlákům, do kamenolomu, do dolu a do zdravotně škodlivých závodů ve vnitrozemí; jini na july a na kaecni stromů v lesích, k boti a týraní docházelo ve velké míře pouze v letech 1945. Později se tak dělo v lágru i na pracovnících pouze v jednotlivých přepadech.

I mne poslali v mých 60 letech na těžkou práci. Dva krát jsem onemocněl. Poprvé jsem dostal těžký kačni záneř, protože me při bolestech v krku a horečce poslali odnávat dírcvo v kopecovitém lese. Později jsem při kačních klnutových pracích za slonohřevných deštů dostal klnutovou revmatismus a po celé týdny jsem byl práce neschopný. Me velké uznání patří laborávnímu lékaři a spolunohyvateli dr.Poitavovi.

Po 13 a 14 měsících vězření mi konečně z jodnětu mč

D. J. Breuer, 6.10.1946
Vypovídá Josef Horbas, 6.10.1946
Zpráva 273
Je mi 15 let a jsem americký občan. Moje matka žije od roku 1937 ve Spojených státech v Pittsburgu a od roku 1944 má americká občanská práva. Byllec jsem ve Vápeně u své tety. V srpnu 1945 jsem byl předvolán na občani úřad ve Vápeně a když jsem uvedl své americké občanství, zavřeli mě do obecního skladu a druhého dne mě odvezli do uhelných dolů v Radvanicích. Teprve když přišel do Radvanice dopis přímo z Washingtonu, byl jsem propuštěn. Měsíce v dolech byly těžkou dobou utrpení pro nás všechny. Vzdor svému mládí jsme pracovali jako dospělí 8 hodin denně na šachtě a potom ještě několik hodin na povrchu. Museli jsme vstávat v pol čtvrté a teprve večer v 8 hodin nebo později jsme přicházeli domů. Po měsíce jsme měli k jídlu pouze tepně řízky. Mnoho lidí umíralo. Obvykle 3-4 za týden. Přitom denně docházelo k těžkému týraní. Cestou na šachtu a zpět nás mlátili pažbami pušek. Často jsme na cestě museli provozovat obtížná klnutová cvičení. Unavou jsme se mnohdy sotva drželi na nohou. Večer jsme často museli několikrát obíhat baráky.